

ŽURNALISTŲ ETIKOS INSPEKTORIUS

SPRENDIMAS

DĖL PUBLIKACIJOJE „VIETOJ LIETUVIŠKO „RAUDONMEDŽIO ROJAUS“ – TEISMŲ KARUSELĖ“ (WWW.LRYTAS.LT, 2015-03-16) PASKELBTOS INFORMACIJOS

2015 m. rugsėjo 25 d. Nr. (SK-93) SPR-94
Vilnius

Š. m. gegužės 4 d. Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba gavo Edgaro Vaškevičiaus ir Jurgitos Tvarijonaitės-Vaškevičės (toliau – Pareiškėjai) skundą dėl publikacijoje „Vietoj lietuviško „raudonmedžio rojaus“ – teismų karuselė“ (www.lrytas.lt, 2015-03-16) paskelbtos informacijos. Pareiškėjai skunde nurodė, kad publikacija iliustruota nuotraukomis, kurios buvo paskelbtos be jų sutikimo, pažeidžiant teisę į atvaizdą. Pareiškėjai teigia, kad skundžiamoje publikacijoje buvo paskelbti tokie tikrovės neatitinkantys ir E. Vaškevičiaus garbę bei orumą žeminantys, teisę į privatumą bei nekaltumo prezumpciją pažeidžiantys teiginiai: „Edgaras Vaškevičius <...> minimi civilinėje byloje dėl galimai padarytos nusikalstamos veikos“, „Visi atsakovai (E. Vaškevičius <...>) kaip įmanydami ilgą laiką stengėsi vilkinti procesą“, „Sunku pasakyti, kuriai grupei priskirti šiuos asmenis: iš anksto viską planuojantiems ir savo strategiją turintiems galimiems sukčiams ar tiesiog palankiai susiklostančių aplinkybių „aukomis“ – laimės kūdikiais <...>“, „<...> E. Vaškevičius <...> ir toliau mėgino aplinkiniams rodyti prabangiai gyvenančio verslo magnato statusą. 2012 metų lapkritį E. Vaškevičius vedė Lietuvos vardą užsienio šalyse praeityje garsinusią J. Tvarijonaitę“, „Jeigu ikiteisminis tyrimas bus baigtas kaltinamuoju aktu, ir teismas paskelbs apkaltinamąjį nuosprendį, didžiausia bausmė už nusikalstamas veikas gali būti laisvės atėmimas iki 8 metų“. Šiais teiginiais, pasak Pareiškėjų, visuomenei paskelbiamos tikrovės neatitinkančios žinios, neva E. Vaškevičius yra įtariamas nusikalstamų veikų padarymu, neva jis neteisėtai vilkina bylos nagrinėjimą teisme, neva jis mėgina rodyti prabangiai gyvenančio verslo magnato statusą, svarstoma, ar E. Vaškevičių galima „priskirti sukčiams“, be to, skaitytojui įtaigiai nurodoma, kad publikacijoje aprašomiems asmenims, taigi ir E. Vaškevičiui, gresia laisvės atėmimas iki 8 metų. Pareiškėjų teigimu, skleidamas tokio pobūdžio tikrovės neatitinkančią bei E. Vaškevičiaus garbę ir orumą žeminančią informaciją, UAB „Lrytas“ sąmoningai klaidina visuomenę, kenkia jo asmeninei ir dalykinei reputacijai, žlugdo verslo partnerių pasitikėjimą. Pareiškėjai nurodė, kad po skundžiamos publikacijos paskelbimo jie yra priversti savo bičiuliams, artimiesiems, verslo partneriams ir bendradarbiams aiškintis, jog jų atžvilgiu nėra vykdomas joks baudžiamasis persekiojimas, kad E. Vaškevičius nėra „sukčius“, nėra įtariamas jokių nusikalstamų veikų padarymu, jam negresia laisvės atėmimo bausmė, jis viso labo dalyvauja civilinėje byloje, kurios nagrinėjimo teisme tikrai nesiekia vilkinti.

Skunde Pareiškėjai atkreipė dėmesį, kad nors J. Tvarijonaitė-Vaškevičė yra absoliučiai nesusijusi su publikacijoje aprašomais teisiniais santykiais, publikacija yra iliustruota jos nuotrauka, o publikacijoje skelbiama informacija be jokio teisėto pagrindo siejama su ja, kaip E. Vaškevičiaus sutuoktine. Pareiškėjai nurodė, kad skundžiamoje publikacijoje minimos su publikacijos tema absoliučiai nesusijusios Pareiškėjų privataus gyvenimo detalės, t. y. informacija apie jų prieš 2 metus sudarytą santuoką ir vestuvių šventės detalės.

Pareiškėjai nurodė, kad jie nėra vieši asmenys, todėl jų fotonuotraukų spausdinimui buvo būtinas jų sutikimas, kurio jie nedavė. Pareiškėjai pažymėjo, kad nei UAB „Lrytas“, nei publikacijos autorius Dailius Dargis į juos nesikreipė dėl apie juos ketinamos skelbti informacijos komentaro ir/ar sutikimo tokią informaciją skelbti.

Pareiškėjai prašo: 1) nustatyti, kad Pareiškėjų nurodyti ginčo teiginiai, informacija apie privatų E. Vaškevičiaus ir J. Tvarijonaitės-Vaškevičės gyvenimą bei jos fotonuotrauka skundžiamoje publikacijoje pažeidė Visuomenės informavimo įstatymo 3 straipsnio, 19 straipsnio ir 22 straipsnio 8 dalies 4 punkto nuostatas; 2) įspėti portalo www.lrytas.lt valdytoją UAB „Lrytas“ apie aukščiau nurodytus teisės aktų pažeidimus; 3) priimtą sprendimą paskelbti viešai Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybos internetiniame puslapyje.

Tirdamas Pareiškėjų skundą, žurnalistų etikos inspektorius raštu kreipėsi į UAB „Lrytas“ direktorių Ričardą Baltaduonį, prašydamas pateikti viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) poziciją dėl Pareiškėjų skundo argumentų ir galimybės užbaigti skundo tyrimą taikiai susitarimu.

Paaškinimą dėl Pareiškėjų skundo pateikė UAB „Lrytas“ įgaliota atstovė advokatė Asta Bajorienė. Ji nurodė, kad asmens garbės ir orumo gynimui, atitinkamai ir reikalavimui dėl tikrovės neatitinkančios informacijos paneigimo yra reikalinga atitinkama juridinių faktų sudėtis: 1) paskleista informacija apie konkretų asmenį (pareiškėją) ir jį galima identifikuoti; 2) paskleista žinia, duomenys, kuriuos galima patikrinti taikant tiesos kriterijų, o ne nuomonę; 3) paskleisti duomenys neatitinka tikrovės; 4) paskleisti duomenys pažeidžia asmens garbę ir orumą. Advokatė pažymėjo, kad žeminančia asmens garbę ir orumą žinia laikoma tikrovės neatitinkanti, diskredituojanti asmenį informacija, kurioje teigiama apie asmens padarytą teisės, moralės ar paprotinių normų pažeidimą, negarbingą poelgį, netinkamą elgesį buityje, šeimoje, viešajame gyvenime, nesąžiningą visuomeninę, komercinę veiklą ir pan. UAB „Lrytas“ atstovė atkreipė dėmesį, kad teismų praktikoje yra išaiškinta, jog atitiktis tikrovei vertintina dviem aspektais: 1) ar teisingas pranešimas apie faktus; 2) ar teisingai, adekvačiai vertinami įvykę faktai. Paskleisti duomenys neatitinka tikrovės, jeigu faktai tikrovėje neegzistavo, įvykiai klostėsi ne taip, kaip nurodoma, asmens poelgiai vertinami neadekvačiai vykusiems faktams. Kad duomenys neatitinka tikrovės reiškia, jog paskleistos žinios yra melagingos, pramanytos, išgalvotos, t. y. iš tikrųjų tokių faktų, aplinkybių nebuvo ar būta kitokių.

Advokatė A. Bajorienė pabrėžė, kad publikacijoje pateikiama informacija yra paremta žurnalisto atlikta situacijos analize, faktų ir aplinkybių vertinimu, viešuose teismo posėdžiuose surinkta ir atskleista informacija, advokato Rinaldo Viliušio, atstovavusio kreditorių interesus, išsakyta pozicija.

UAB „Lrytas“ atstovė paaškinė, kad publikacijoje nėra pateikta tikrovės neatitinkančios informacijos, visa informacija surinkta stebint civilinės bylos Nr. 2-214-653/2015 eigą bei užduodant klausimus UAB „Dargis“ atstovaujantiems asmenims. Tai, jog Pareiškėjai nurodytoje informacijoje išvelgia tariamą jų neturtinių teisių pažeidimą, advokatės teigimu, yra tik jų subjektyvi nuomonė, neparemta teisiniais argumentais. Pasak UAB „Lrytas“ atstovės, publikacijoje nėra nurodoma, kad Pareiškėjas E. Vaškevičius yra sukčius, kad jo atžvilgiu yra priimtas apkaltinamasis nuosprendis ir kt. Advokatė teigia, kad buvo Priešingai, nes loginės – lingvistinės konstrukcijos leidžia daryti priešingą išvadą: „galimai“, „sunku pasakyti“, „jeigu“, „gali būti“ ir vartojamos būsimojo laiko konstrukcijos tik pabrėžia tai, kad publikacijos autorius iš turimos ir surinktos informacijos kelia tam tikras hipotezes, susilaikydamas nuo kategoriškų teiginių, kuriais būtų kaltinamas Pareiškėjas.

Dėl ginčo teiginyje „Edgaras Vaškevičius <...> minimi civilinėje byloje dėl galimai padarytos nusikalstamos veikos“ paskelbtos informacijos advokatė A. Bajorienė paaškinė, kad pati sakinio konstrukcija, pavartotas neveikiamosios rūšies dalyvis „padarytos“ pabrėžia tai, kad nusikalstamą veiką galimai padaręs asmuo nėra įvardijamas. Pasak jos, sakinyje sąmoningai

vartojamas žodis „galimai“, kuris pažymi, kad dar nėra aišku ar apskritai nusikalstama veika buvo padaryta, sukeliant abejonių.

Ginčo teiginys „Visi atsakovai (E. Vaškevičius <...>) kaip įmanydami ilgą laiką stengėsi vilkinti procesą“, UAB „Lrytas“ atstovės teigimu, yra atitinkantis tikrovę, publikacijoje yra pakomentuota, kad atsakovai negalėdavo liudyti, nors jų dalyvavimas byloje pripažintas būtinu, buvo reiškiamas nepagrįstas prašymas nušalinti teisėją, o taip pat teismas E. Vaškevičiui skyrė 200.00 eurų baudą už tai, kad šis neatvyko į teismo posėdį be svarbių priežasčių. Visos šios aplinkybės, advokatės įsitikinimu, tik patvirtina piktnaudžiavimą teismo procesu, o tai reiškia ir proceso vilkinimą.

Advokatė paaiškino, kad ginčo teiginys „Sunku pasakyti, kuriai grupei priskirti šiuos asmenis: iš anksto viską planuojantiems ir savo strategiją turintiems galimiems sukčiams ar tiesiog palankiai susiklostančių aplinkybių „aukomis“ – laimės kūdikiais <...>“ yra suformuluotas kaip dviejų visiškai skirtingų, galbūt šiek tiek hiperbolizuotų galimybių priešprieša (dilema). Pasak jos, ši sakinių sudaro du teiginiai, sujungti žodžiu „ar“, todėl jos teigimu, priešingai nei skunde nurodo Pareiškėjas, jis nėra įvardijamas sukčiumi.

UAB „Lrytas“ atstovė pažymėjo, kad teiginiai „<...> E. Vaškevičius <...> ir toliau mėgino aplinkiniams rodyti prabangiai gyvenančio verslo magnato statusą. 2012 metų lapkritį E. Vaškevičius vedė Lietuvos vardą užsienio šalyse praeityje garsinusią J. Tvarijonaitę“ yra atitinkantys tikrovę, todėl Pareiškėjas nepagrįstai juos nurodo kaip pažeidžiančius jo garbę ir orumą, kadangi tikrovę atitinkanti informacija, advokatės įsitikinimu, negali pažeisti šio asmens neturtinių teisių. Advokatė A. Bajorienė pabrėžė, kad visos žiniasklaidos priemonės aprašinėjo įvykusias vestuves.

Ginčo objektu esantis teiginys „Jeigu ikiteisminis tyrimas bus baigtas kaltinamuoju aktu, ir teismas paskelbs apkaltinamąjį nuosprendį, didžiausia bausmė už nusikalstamas veikas gali būti laisvės atėmimas iki 8 metų“, advokatės teigimu, yra suformuluotas kaip hipotetinė situacija. Pasak UAB „Lrytas“ atstovės, juo nėra teigiama, kad kažkas (įskaitant ir patį Pareiškėją) padarė nusikalstamą veiką.

Advokatė A. Bajorienė atkreipė dėmesį, kad Europos Žmogaus Teisių Teismas ne kartą yra pažymėjęs, jog žodžio laisvės ribos yra platesnės žiniasklaidai, kai jos skleidžia viešo intereso informaciją. Teismas tai sieja su tuo, kad žiniasklaida atlieka visuomenės sergėtojo vaidmenį. Advokatė paaiškino, kad skundžiamos publikacijos autorius sužinojo, jog Vilniaus apygardos prokuratūra pradėjo ikiteisminį tyrimą dėl galimai padarytos nusikalstamos veikos sukeliant UAB „Dargis“ tyčinį bankrotą ir dėl galimo sukčiavimo savanaudiškais tikslais perleidžiant laivą pažįstamiems (susijusiems) asmenims. Advokatės teigimu, todėl žurnalistas, nepažeisdamas profesinės etikos kodekso nuostatų, informavo visuomenę apie galimai padarytas nusikalstamas veikas. UAB „Lrytas“ atstovė laikosi pozicijos, kad tai yra viešo pobūdžio informacija, kurią žurnalistas turėjo teisę skleisti, o visuomenė ją gauti. Advokatė atkreipė dėmesį, kad taip pat ir Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (toliau – LAT) ne kartą yra pažymėjęs, jog bankroto ir restruktūrizavimo bylose yra viešasis interesas. Bankroto bylos iškelimas ir nagrinėjimas neišvengiamai turi įtakos visų įmonės kreditorių, taip pat visos visuomenės bei valstybės interesams.

UAB „Lrytas“ atstovė pažymėjo, kad publikacijoje nėra nurodoma, jog Pareiškėjas yra padaręs atitinkamas veikas, tačiau pateikiama informacija apie jo atžvilgiu nagrinėjamą bylą, todėl nėra jokio teisinio pagrindo konstatuoti nekaltumo prezumpcijos pažeidimo. Advokatė A. Bajorienė išreiškė poziciją, kad visuomenė turi teisę žinoti ir būti informuota apie nagrinėjamas bylas.

UAB „Lrytas“ atstovė paaiškino, kad Pareiškėjų skunde nurodomas argumentas, jog publikuojant skundžiamą straipsnį buvo pažeistos jų teisės į atvaizdą ir jų privataus gyvenimo apsaugą yra nepagrįstas. Advokatė atkreipė dėmesį, kad Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau - LR CK) 2.22 straipsnis reglamentuoja ne tik asmens atvaizdo apsaugą bet ir įtvirtina išlygą, jog asmens atvaizdo publikavimui nereikia asmens sutikimo, jeigu tai susiję su asmens visuomenine

veikla. UAB „Lrytas“ atstovės teigimu, Pareiškėjas yra gerai žinomas verslininkas, o jo sutuoktinė Jurgita Tvarijonaitė-Vaškevičė – visuomenei gerai žinomas modelis. Advokatės teigimu, Pareiškėjai dėl savo veiklos specifikos yra visuomenės dėmesio centre, todėl diskusijoms apie juos yra taikomos platesnės žodžio laisvės ribos, įskaitant ir asmens teisę į atvaizdą.

Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, UAB „Lrytas“ prašo Pareiškėjų skundą pripažinti nepagrįstu ir kartu informuoja, kad siekiant susiklosčiusią situaciją išspręsti taikiai, skundžiama publikacija iš internetinio portalo lrytas.lt yra pašalinta.

Išnagrinėjęs Pareiškėjų skundą Visuomenės informavimo įstatymo nuostatų laikymosi požiūriu, žurnalistų etikos inspektorius

nustatė:

Pareiškėjai skundžiasi dėl paskelbtos tikrovės neatitinkančios informacijos, pažeisto nekaltumo prezumpcijos principo, pažemintos garbės ir orumo, pažeistos teisės į atvaizdą ir privatų gyvenimą.

I. Dėl garbės ir orumo bei nekaltumo prezumpcijos principo pažeidimo

Žmogaus garbė ir orumas, skleidžiant apie jį žinias, yra ginami, kai nustatoma šių faktų visuma: 1) žinių paskleidimo faktas; 2) faktas, jog paskleistos žinios yra apie konkretų asmenį (pareiškėją); 3) faktas, jog paskleistos žinios neatitinka tikrovės; 4) faktas, jog paskleistos žinios žemina asmens garbę ir orumą. Pažymėtina, kad žeminančia asmens garbę ir orumą žinia laikoma tikrovės neatitinkanti, diskredituojanti asmenį informacija, kurioje teigiama apie asmens padarytą teisės, moralės ar paprotinių normų pažeidimą, negarbingą poelgį, netinkamą elgesį buityje, šeimoje, viešajame gyvenime, nesąžiningą visuomeninę, komercinę veiklą ir pan.

Nuomonės skleidimo atveju žmogaus garbė ir orumas gali būti pažeisti, kai asmuo apibūdinamas užgauliai, nepadoriai, iš jo tyčiojamas.

Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 36 dalyje nustatyta, kad nuomonė – tai visuomenės informavimo priemonėse skelbiamas požiūris, nusimanymas, nuovoka, supratimas, mintys arba komentarai apie bendro pobūdžio idėjas, faktų ir duomenų, reiškinių ar įvykių vertinimai, išvados ar pastabos apie žinias, susijusias su tikrais įvykiais. Nuomonė gali remtis faktais, pagrįstais argumentais ir paprastai ji yra subjektyvi, todėl jai netaikomi tiesos ir tikslumo kriterijai, tačiau ji turi būti reiškiamas sąžiningai ir etiškai, sąmoningai nenuslepian ir neiškreipiant faktų ir duomenų. Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 84 dalis nustato, jog žinia – tai visuomenės informavimo priemonėse skelbiamas faktas ar tikri (teisingi) duomenys.

Ginčo objektu esantis teiginys „Edgaras Vaškevičius <...> minimi civilinėje byloje dėl galimai padarytos nusikalstamos veikos“ yra laikytinas žinia, kadangi skelbiama konstatuojamojo pobūdžio faktinė informacija, kuriai galima pritaikyti tiesos kriterijų. Tariant Pareiškėjų skundą nustatyta, kad skundžiamos publikacijos paskelbimo metu Vilniaus apygardos teisme buvo nagrinėjama civilinė byla Nr. 2-214-653/2015 pagal ieškovo BUAB „Dargis“ ieškinį atsakovams D&A Classicboats Ltd, D. V. dėl sandorio nugalinimo ir ieškovo BUAB „Dargis“ ieškinį atsakovams D&A Classicboats Ltd, D. V., Edgarui Vaškevičiui dėl skolų suderinimo aktų nugalinimo. Šios civilinės bylos esmė – ieškovas BUAB „Dargis“ kreipėsi į teismą su ieškiniu, prašydamas pripažinti negaliojančiu ieškovo su atsakovu D&A Classicboats Ltd 2010-05-03 sudarytą sandorį, kurio pagrindu buvo perleista ieškovo jachta Reliant 59 LR CK 6.66 straipsnio 1 dalies ir LR CK 1.86 straipsnio pagrindu bei taikyti restituciją. Susipažinus su minėtos civilinės bylos medžiaga matyti, kad joje buvo sprendžiamas klausimas dėl sandorių (ne)teisėtumo bei atsakovų (ne)sąžiningumo, o ne dėl galimai padarytos nusikalstamos veikos.

Pareiškėjų skundo tyrimo metu nustatyta, kad galimai padarytos nusikalstamos veikos, apie kurią kalba viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas), aplinkybės yra tiriamos Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Kriminalinės policijos Ekonominių nusikaltimų tyrimo valdyboje,

kurioje yra atliekamas ikiteisminis tyrimas Nr. 10-1-01052-14 pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – LR BK) 209 straipsnį dėl nusikalstamo bankroto, pagal bankroto administratoriaus UAB „Bankrotų administravimo grupė“ pareiškimą, kuriame nurodoma, jog buvęs UAB „Dargis“ direktorius D. V. galbūt sąmoningai blogai valdydamas įmonę, nulėmė jos bankrotą ir dėl to padarė turtinės žalos kreditoriams. 2014-11-05 šiame tyrime pradėtas ikiteisminis tyrimas pagal LR BK 182 straipsnio 2 dalį dėl didelės vertės svetimo turto įgijimo apgaule. Šiuo metu minėtame tyrime galutinis procesinis sprendimas nėra priimtas. Vilniaus apygardos prokuratūros Antrojo baudžiamojo persekiojimo skyriaus prokurorė Aušra Balžekaitė 2015-08-27 raštu Nr. 2.S-(204)-49131 Žurnalistų etikos inspektorių informavo, kad Pareiškėjas E. Vaškevičius ikiteisminiame tyrime bus apklaustas kaip liudytojas apie savo paties galbūt padarytą nusikalstamą veiką, t. y. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – LR BPK) 80 straipsnio 1 punkto ir LR BPK 82 straipsnio 3 dalies pagrindais.

Iš to, kas išdėstyta seka, kad ginčo teiginyje paskleista informacija neatitinka tikrovės ir yra iškreipta, netiksli ta prasme, jog minėta Vilniaus apygardos teisme nagrinėta civilinė byla, kurioje Pareiškėjas E. Vaškevičius yra vienas iš atsakovų, yra dėl sandorio pripažinimo negaliojančiu *actio Pauliana* pagrindu bei sandorio nuginkėjimo, o ne dėl galimai padarytos nusikalstamos veikos, kurios ikiteisminis tyrimas atliekamas Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Kriminalinės policijos Ekonominių nusikaltimų tyrimo valdyboje.

Pažymėtina, kad informacijos neatitikimo tikrovei faktas dar nereiškia, kad paskleista informacija yra žeminančio pobūdžio (LAT 2006-10-11 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-507/2006, 2001-05-28 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-615/2001). Nagrinėjame ginčo teiginyje nėra teigiama apie Pareiškėjo padarytą teisės, moralės ar paprotinių normų pažeidimą, nesąžiningumą, negarbingą poelgį ar pan. Šiame teiginyje tiesiog neteisingai, netiksliai, neadekvačiai pateiktas faktas apie Vilniaus apygardos teisme nagrinėtos civilinės bylos Nr. 2-214-653/2015 esmę. Nenustačius paskleistos informacijos žeminančio pobūdžio, negalima konstatuoti esant pažeistą Pareiškėjo E. Vaškevičiaus garbę ir orumą.

Visuomenės informavimo įstatymo 3 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, jog viešoji informacija visuomenės informavimo priemonėse turi būti pateikiama teisingai, tiksliai ir nešališkai. Nagrinėjamu atveju darytina išvada, kad ginčo teiginyje paskleista informacija nors ir nežemina Pareiškėjo E. Vaškevičiaus garbės ir orumo, tačiau yra pateikta neteisingai, netiksliai, šališkai, todėl neatitinka pagrindinių visuomenės informavimo principų. Viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) įspėtinai dėl Visuomenės informavimo įstatymo 3 straipsnio 3 dalies pažeidimo.

Ginčo teiginys „Visi atsakovai (E. Vaškevičius <...>) kaip įmanydami ilgą laiką stengėsi vilkinti procesą“ yra laikytinas žinia, kadangi jame skelbiama informacija apie faktinius duomenis, kuriuos galima nustatyti įrodymais. Skelbiant tokio pobūdžio informaciją, būtina vadovautis tiesos kriterijumi. Informacijos teisingumą privalo pagrįsti viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas), kuris turi teisę pats pasirinkti jos pagrindimo būdą (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009-11-23 nutartis administracinėje byloje Nr. A-261-1293/2009). UAB „Lrytas“ nagrinėjamo ginčo teiginio teisingumą pagrindė tuo, kad atsakovai negalėdavo liudyti, nors jų dalyvavimas byloje pripažintas būtinu, buvo reiškiamas nepagrįstas prašymas nušalinti teisėją, Pareiškėjui E. Vaškevičiui teismas skyrė 200 eurų baudą už tai, kad šis neatvyko į teismo posėdį be svarbių priežasčių. Tiriant Pareiškėjų skundą nustatyta, kad skundžiamos publikacijos paskelbimo metu, t. y. 2015-03-16 teismas E. Vaškevičiui 200 eurų baudos nebuvo skyręs. Tai buvo padaryta jau po skundžiamos publikacijos pasirodymo, t. y. už neatvykimą į teismo posėdį teisėja Jelena Šiškina 2015-03-18 nutartimi atsakovui E. Vaškevičiui skyrė 200 eurų baudą, kuri 2015-07-21 Lietuvos apeliacinio teismo nutartimi civilinėje byloje Nr. 2-1049-370/2015 buvo panaikinta. Minėtoje civilinėje byloje Lietuvos apeliacinis teismas konstatavo, kad nebuvo paneigta E. Vaškevičiaus nurodyta aplinkybė, jog jis nuo 2013 m. vasario mėn. dalyvavo visuose įvykusiųose teismo posėdžiuose, be to, teismas iš anksto buvo suderinęs su šalimis bylos nagrinėjimo planą.

Visuomenės informavimo įstatymo 19 straipsnio 2 dalis draudžia platinti dezinformaciją ir informaciją, šmeižiančią, įžeidžiančią žmogų, žeminančią jo garbę ir orumą. Iš to, kas išdėstyta, darytina išvada, kad ginčo teiginiu buvo paskelbta tikrovės neatitinkanti žinia apie pareiškėjo E. Vaškevičiaus nesąžiningą procesinį elgesį. Tokio pobūdžio informacija diskredituoja asmenį, apie kurį ji paskelbta, formuoja neigiamą nuomonę apie jį kaip nesąžiningai besinaudojantį, piktnaudžiaujantį procesinėmis teisėmis, todėl laikoma žeminančia Pareiškėjo E. Vaškevičiaus garbę ir orumą.

Ginčo objektu esantis teiginys „Sunku pasakyti, kuriai grupei priskirti šiuos asmenis: iš anksto viską planuojantiems ir savo strategiją turintiems galimiems sukčiams ar tiesiog palankiai susiklostančių aplinkybių „aukomis“ – laimės kūdikiais <...>“ atitinka nuomonės sąvoką, nes reiškia subjektyvų požiūrį, vertinimą, kuriam netaikomas tiesos ar netiesos kriterijus. Iš nagrinėjamo ginčo teiginio matyti, kad jis yra dėstomas su abejonėmis, neužtikrintai „sunku pasakyti“, „galimiems“. Jeigu teiginiai išdėstomi su abejonėmis, nuorodomis, kad tai autoriaus manymas ar nuomonė, arba klausiamąja forma, tai laikoma, kad pateiktas asmens subjektyvus požiūris į faktus, žinias ar informaciją, o ne žinia (LAT 2012-02-13 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-32/2012). Iš skundžiamos publikacijos turinio matyti, kad ginčo teiginio autorius yra ne pats viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas), o advokatas Rinaldas Viliušis.

Pažymėtina, kad Visuomenės informavimo įstatymo 54 straipsnio 1 dalies 7 punkte yra įtvirtinta, kad viešosios informacijos rengėjui ir (ar) skleidėjui netaikoma redakcinė atsakomybė ir jie neatsako už tikrovės neatitinkančios informacijos paskelbimą, jeigu jie nurodė informacijos šaltinį ir ji buvo pateikta kaip nuomonė, komentaras ar vertinimas. Tokiu atveju už tikrovės neatitinkančios informacijos paskelbimą atsako tas, kas pirmas paskleidė tokią informaciją. Darytina išvada, kad remiantis Visuomenės informavimo įstatymo 54 straipsnio 1 dalies 7 punktu, 2 dalimi, nagrinėjamoje situacijoje UAB „Lrytas“ nuo redakcinės atsakomybės atleistina, o už paskleistą Pareiškėjui nepalankią informaciją atsakingas jos autorius, t. y. advokatas R. Viliušis.

Ginčo teiginyje „Jeigu ikiteisminis tyrimas bus baigtas kaltinamuoju aktu, ir teismas paskelbs apkaltinamąjį nuosprendį, didžiausia bausmė už nusikalstamas veikas gali būti laisvės atėmimas iki 8 metų“ Pareiškėjas E. Vaškevičius nėra tiesiogiai paminėtas, tačiau vertinant tai, kad minėtas teiginys skelbiamas publikacijos dalyje „Įspūdingos vestuvės Tenerifėje“, kurioje skelbiama informacija išimtinai tik apie vieną iš atsakovų – E. Vaškevičių, laikoma, kad ginčo teiginys yra apie jį. Pats savaime nagrinėjamas teiginys yra atitinkanti tikrovę informacija, tačiau atsižvelgiant į kontekstą, kuriame paskelbtas, jis leidžia skaitytojams nepagrįstai susidaryti nuomonę, kad Pareiškėjas yra kaltinamas nusikalstamos veikos, už kurią gali būti nuteistas laisvės atėmimu iki 8 metų, padarymu. Tokiu būdu visuomenei buvo nurodyta, kad Pareiškėjas E. Vaškevičius yra įtariamasis (kaltinamasis) baudžiamajame procese. Tiriant Pareiškėjų skundą nustatyta, kad publikacijos paskelbimo metu Pareiškėjas E. Vaškevičius nebuvo nei įtariamasis, nei kaltinamasis 2014-11-05 pradėtame ikiteisminiame tyrime pagal LR BK 182 straipsnio 2 dalį dėl didelės vertės svetimo turto įgijimo apgaule, už kurį didžiausia bausmė gali būti laisvės atėmimas iki 8 metų. Pareiškėjo E. Vaškevičiaus atžvilgiu nebuvo atliekamas ikiteisminis tyrimas, todėl net ir hipotetinis svarstymas apie laisvės atėmimo bausmę yra nesąžiningas. Nurodytos aplinkybės leidžia daryti išvadą, kad viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) pažeidė pagarbos žmogui principą, kuriuo savo veikloje turi vadovautis viešosios informacijos rengėjai, skleidėjai, žurnalistai ir leidėjai (Visuomenės informavimo įstatymo 3 straipsnio 2 dalis).

Visuomenės informavimo įstatymo 19 straipsnio 3 dalis įtvirtina draudimą skleisti informaciją, pažeidžiančią nekaltumo prezumpciją ir kliudančią teisminės valdžios nešališkumui. Nekaltumo prezumpcijos principo esmė – asmuo laikomas nepažeidusiu Lietuvos Respublikos Konstitucijos, įstatymų, kitų teisės aktų tol, kol įstatymo nustatyta tvarka neįrodoma priešingai. Nuostata dėl asmens nekaltumo prezumpcijos nebegalioja nuo tada, kai teismas viešai Lietuvos Respublikos vardu priimdamas apkaltinamąjį nuosprendį paskelbia baudžiamojo kaltinimo asmeniui

teisėtumą bei pagrįstumą ir pripažįsta jį kaltu. Nagrinėjamu atveju viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) nesufurmavo visuomenės nuomonės, jog Pareiškėjas yra kaltas, bet pasirinktu informacijos pateikimo būdu paskelbė, kad jis yra kaltinamas nusikaltimo padarymu. Tokie kaltinimai yra nepagrįsti, nepatikrinti ir neparemti faktais. Dėl šios priežasties viešosios informacijos rengėjas laikomas pažeidęs ne Visuomenės informavimo įstatymo 19 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą nekaltumo prezumpcijos principą, o Visuomenės informavimo įstatymo 22 straipsnio 8 dalies 4 punkte įtvirtintą pareigą neskelbti nepagrįstų, nepatikrintų, faktais neparemtų kaltinimų.

II. *Dėl teisės į privataus gyvenimo apsaugą ir atvaizdą pažeidimo*

Pareiškėjų skundo kontekste būtina ištirti, ar buvo pažeista jų teisė į privataus gyvenimo neliečiamumą skundžiamoje publikacijoje paskelbus teiginį „<...> E. Vaškevičius <...> ir toliau mėgino aplinkiniams rodyti prabangiai gyvenančio verslo magnato statusą. 2012 metų lapkritį E. Vaškevičius vedė Lietuvos vardą užsienio šalyse praeityje garsinusią J. TvariJonaitę“ ir minėtą publikaciją iliustravus Pareiškėjų nuotraukomis.

Pažymėtina, kad teisė į privataus gyvenimo neliečiamumą yra ginama, kai nustatoma šių faktų visuma: 1) informacijos paskleidimo faktas; 2) faktas, jog paskleista informacija yra apie pareiškėją; 3) faktas, jog paskleista informacija yra apie žmogaus privatų gyvenimą; 4) faktas, jog informacija paskleista be asmens sutikimo; 5) faktas, jog informacija paskleista nesant teisėto visuomenės intereso.

Vadovaujantis Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 45 dalimi, privatus gyvenimas – asmeninis žmogaus, jo šeimos gyvenimas, gyvenamoji aplinka, kurią sudaro fizinio asmens gyvenamoji patalpa, jai priklausanti privati teritorija ir kitos privačios patalpos, kurias fizinis asmuo naudoja savo ūkinei, komercinei ar profesinei veiklai, taip pat fizinio asmens psichinė ir fizinė neliečiamybė, garbė ir reputacija, slapti asmeniniai faktai, fizinio asmens fotonuotraukos ar kiti atvaizdai, informacija apie fizinio asmens sveikatą, privatus susirašinėjimas ar kitoks ryšio palaikymas, fizinio asmens pažiūros, įsitikinimai, įpročiai ir kiti duomenys, kuriuos galima naudoti tik jam sutikus. Teisė į atvaizdą laikytina privataus gyvenimo sudedamąja dalimi.

Visuomenės informavimo įstatymo 14 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog rengiant ir platinant viešąją informaciją, privaloma užtikrinti žmogaus teisę į privataus pobūdžio informacijos apsaugą. Informaciją apie privatų gyvenimą galima skelbti, išskyrus šio straipsnio 3 dalyje nurodytus atvejus, tik jei tas žmogus sutinka (Visuomenės informavimo įstatymo 14 straipsnio 2 dalis), o jei tokio sutikimo nėra, tuomet tik tais atvejais, kai ji padeda atskleisti įstatymų pažeidimus ar nusikalstamas veikas, kai informacija yra pateikiama viešai nagrinėjant bylą, taip pat kai informacija apie viešojo asmens privatų gyvenimą atskleidžia visuomeninę reikšmę turinčias privataus šio asmens gyvenimo aplinkybes ar asmenines savybes (Visuomenės informavimo įstatymo 14 straipsnio 3 dalis).

Negalima sutikti su viešosios informacijos rengėjo (skleidėjo) UAB „Lrytas“ argumentu, jog dėl savo žinomumo ir veiklos specifikos (verslininkas ir modelis) Pareiškėjai yra visuomenės dėmesio centre, todėl nagrinėjamu atveju taikytina LR CK 2.22 straipsnyje įtvirtinta išlyga, jog asmens atvaizdo publikavimui nereikia asmens sutikimo, jeigu tai susiję su asmens visuomenine veikla. Pažymėtina, kad ši išlyga yra siejama su viešaisiais asmenimis, kurių sąvoka pateikiama Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 73 dalyje. Šioje teisės normoje nustatyta, kad viešasis asmuo - valstybės politikas, teisėjas, valstybės ar savivaldybės pareigūnas, politinės partijos ir (ar) asociacijos vadovas, kuris dėl einamų pareigų arba savo darbo pobūdžio nuolat dalyvauja valstybinėje ar visuomeninėje veikloje, arba kitas asmuo, jeigu jis turi viešojo administravimo įgaliojimus ar administruoja viešųjų paslaugų teikimą arba jeigu jo nuolatinė veikla turi reikšmės viešiesiems reikalams. Pareiškėjai neatitinka viešiesiems asmenims keliamų kriterijų, kadangi jų nuolatinė veikla neturi reikšmės viešiesiems reikalams. Pareiškėjų žinomumas negali būti painiojamas su jų viešumu. Nagrinėjamu atveju informacija apie Pareiškėjų privataus gyvenimo